

Komentár k Heslu na rok 2024

„Sen, ktorý podnecuje k snívaniu“

Srdce, ktoré mení „vlkov“ na „baránkov“

Komentár dona Ángela Kard. Fernández Artimeho,
hlavného predstaveného Saleziánov dona Bosca

Úvod

Počas mojej služby hlavného predstaveného som videl, že *Heslo* je jedným z najkrajších darov, ktoré don Bosco a jeho nástupcovia každoročne ponúkajú celej saleziánskej rodine. Pomáha pri spoločnom putovaní a kapilárnym spôsobom sa dostáva do najvzdialenejších miest, pričom zároveň ponecháva jednotlivým dielam slobodu prijať, integrovať a posilniť to, čo sa navrhuje na cestu vlastnú výchovno-pastoračným komunitám.

V tomto roku 2024 budeme sláviť dvojsté výročie „sna - vízie, ktorú mal Janko medzi deviatym a desiatym rokom v domčeku v Becchi“¹ v roku 1824 - *sna z deviatich rokov*.

Verím, že dvojsté výročie sna, ktorý „podmienil celý spôsob života a myslenia dona Bosca, a najmä spôsob vnímania Božej prítomnosti v živote každého človeka a v dejinách sveta“² si zasluži byť umiestnený v centre *Hesla*, ktoré bude usmerňovať výchovno-pastoračný rok celej saleziánskej rodiny. Môže sa obnoviť a prehĺbiť v evanjelizačnom poslaní, vo výchovných zásahoch a v aktivitách sociálnej podpory typických pre našu Rodinu v každej časti sveta, ktorá v donovi Boscovi nachádza svojho inšpirátora a otca.

„Rád by som tu pripomenul ‚sen z deviatich rokov‘. Zdá sa mi, že táto autobiografická stránka ponúka jednoduché, no súčasne prorocké predstavenie ducha a poslania dona Bosca. V ňom je zafinované pole činnosti, ktoré mu je zverené - mladí. Dozvedá sa cieľ svojej apoštolskej činnosti - prostredníctvom výchovy im pomôcť rásť ako osobám. Je tu aj ponuka výchovnej metódy, ktorá bude účinná - preventívny systém. Sen obsahuje aj horizont, v ktorom prebieha celé jeho a naše dianie, nádherný plán Boha Otca, ktorý predovšetkým miluje

1 MOTTO, F.: *Il sogno dei nove anni. Redazione, storia, criteri di lettura*. In: «Note di pastorale giovanile» 5 (2020).

2 STELLA, P.: *Don Bosco nella storia della religiosità cattolica. 1. Vita e opere*, LAS: Rím 1979, s. 31.

mladých.“³ Tak napísal don Pascual Chávez Villanueva, emeritný hlavný predstavený, na konci svojho *Komentára k Heslu 2012*, ktorý ponúkol saleziánskej rodine na prvý rok trojročnice v rámci prípravy na dvojsté výročie (rok 2015) narodenia dona Bosca.

Tento text predstavuje krásnu syntézu, ktorá vystihuje podstatu toho, čím je sen z deviatich rokov vo svojej jednoduchosti a prorockve, vo svojej charismatickej a výchovnej hodnote. Je to symbolický sen a počas tohto roka sa budeme snažiť ešte viac ho priblížiť srdcu a životu celej rodiny dona Bosca. Je to sen, „veľmi slávny sen – vízia, ktorý sa stal dôležitým pilierom a stále ním je, takmer zakladateľský mýtus, v predstavách saleziánskej rodiny“.⁴ Samozrejme, vyžaduje si kontextualizáciu a kritickú pozornosť – čo urobil sám don Bosco a čo vykonali naši odborníci na saleziánske dejiny –, aby sme mohli ponúknuť jeho výklad a podať aktuálnu, vitálnu a existenciálnu interpretáciu. Nepochybne ide o sen, ktorý si don Bosco uchovával v mysli a srdci po celý svoj život, ako sám vyhlasuje: „V tom čase som mal sen. Vryl sa mi hlboko do pamäti na celý život.“⁵ Je to teda sen, ktorý je prítomný v ňom a na celej ceste Saleziánskej kongregácie až dodnes a nepochybne zasahuje celú našu saleziánsku rodinu.

Zo slov dona Rinaldiho, ktoré napísal pri príležitosti stého výročia tohto sna, čítame: „Jeho obsah je v skutočnosti taký dôležitý, že pri tomto stom výročí si musíme dať za povinnosť prehĺbiť ho vytrvalejším rozjímaním v každom detaile a veľkoryso uvádzať jeho učenie do praxe, ak si chceme zaslúžiť meno skutočných synov dona Bosca a dokonalých saleziánov.“⁶ Intenzívne prežívame mimoriadnu udalosť tohto dvojstého výročia, kto-

3 Chávez P. V.: *Poznávajme a nasledujme dona Bosca. Komentár k Heslu 2012*. In: ACG 412, s. 30.

4 Motto, F.: *o. c.*, 6.

5 *Spomienky Jána Bosca*. Vydavateľstvo Don Bosco: Bratislava 2005, s. 15.

6 Porov. RINALDI, F.: *Okružný list*. In: ACS, ročník V – N. 26 (24. október 1924), 312 – 317.

rá bude mať nepochybne mnoho prejavov v celom saleziánskom svete. Vyjadrenie toho všetkého dosiahne najslávnostnejší, najoslávnejší, ale aj najhlbší moment v nádejnej revízii nášho života, v predkladaní odvážnych návrhov mladým, ktoré im pomôžu snívať „vo veľkom“, s istotou prítomnosti Pána Ježiša a „ruka v ruke“ s Učiteľkou, Pannou Máriou, našou Matkou.

1. „MAL SOM SEN...“ VEĽMI ZVLÁŠTNÝ SEN

Presne tak, pred dvesto rokmi sa Jankovi Boscovi prisnil sen, ktorý sa mu „vryl hlboko do pamäti“ na celý život; sen, ktorý ho nezmazateľne poznačil a ktorého význam don Bosco naplno pochopil až na konci svojho života. Tu je teda sen, o ktorom rozprával sám don Bosco podľa kritického vydania Antonia da Silva Ferreira, od ktorého sa odlišujeme len dvoma malými odchýlkami.⁷

[*Úvodný rámeč*] V tom čase som mal sen. Vryl sa mi hlboko do pamäti na celý život.

[*Pohľad na chlapcov a Jankov zásah*] Snívalo sa mi, že som blízko domu na širokom dvore. Zabávalo sa tam mnoho chlapcov. Niektorí sa smiali, iní sa hrali a mnohí aj kliali. Keď som počul toto rúhanie, vrhol som sa na nich. Chcel som ich umlčať slovami i päšťami.

⁷ BOSCO, G.: *Memorie dell'Oratorio di san Francesco di Sales dal 1815 al 1855*. In: Istituto Storico Salesiano (saggio introduttivo e note storiche a cura di A. da Silva Ferreira), „Fonti“, serie prima, 4. marca 1991. Porov. Bozzolo, A.: *Il sogno dei nove anni, 3. 1 Struttura narrativa e movimento onirico*. In: Bozzolo, A. (a cura di): *I sogni di Don Bosco. Esperienza spirituale e sapienza educativa*, LAS: Rím, 2017, s. 235. Náš preklad *Komentára k Heslu 2024* používa: *Spomienky Jána Bosca*. Vydavateľstvo Don Bosco: Bratislava 2005, ďalej v texte len *Spomienky* (pozn. prekl.).

[*Zjavenie vznešeného muža*] Tu sa zjavil vznešený muž v dôstojnom oblečení. Celý bol zahalený do bieleho pláštá. Tvár mu tak žiarila, že sa nedalo do nej ani pozrieť. Oslovil ma menom a rozkázal mi, aby som sa postavil na čelo týchto chlapcov. A dodal: „Musíš ich získať dobrotou a láskou, a nie bitkou. Daj sa s nimi do reči a vysvetli im, že hriech je najväčšie zlo a priateľstvo s Bohom je vzácne dobro.“ Zmätený a prestrašený som sa vyhovárал, že som len úbohý nevzdelaný chlapec a takým uličníkom nie som schopný hovoriť o náboženstve. V tej chvíli sa chlapci prestali ruvať, vykrikovať a preklínať a všetci obštúpili hovoriaceho.

[*Dialóg o identite postavy*] Ani som nevedel, čo hovorím, keď som sa ho spýtal: „Kto ste, že žiadate odo mňa také nemožné veci?“ „Práve preto,“ odpovedal, „že sa ti to zdá také nemožné, musíš to urobiť možným tým, že poslúchneš a nadobudneš si vedomosti.“ „Ako si možno nadobudnúť vedomosti?“ „Dám ti učiteľku. Po jej vedení sa staneš múdrom, lebo bez nej je i tak každá múdrosť iba nevedomosťou.“ „Ale kto ste?“ „Som synom tej, ktorú ťa tvoja matka naučila pozdravovať trikrát denne.“ „Moja matka mi vždy hovorievala, aby som sa bez jej dovolenia nestýkal s neznámymi. Povedzte mi teda, ako sa voláte.“ „Na to sa spýtaj mojej matky.“

[*Zjavenie vznešenej panej*] V tej chvíli som zbadal vedľa neho vznešenú paniu, odetú do žiarivého pláštá, ako by bol samá jagavá hviezda. Keď videla, že môj zmätok rastie, zakývala mi, aby som sa priblížil, chytila ma dobrotivo za ruku a povedala: „Pozri sa.“ Obzrel som sa a videl som, že všetci tí chlapci zrazu zmizli. Namiesto nich tu bolo mnoho kozliat, psov, mačiek, medveďov a iných zvierat. Vznešená pani mi povedala: „Toto je tvoje pole, tu budeš pracovať. Buď pokorný, statočný a silný, a čo

vidíš, že sa teraz deje s týmito zvieratami, musíš urobiť s mojimi synmi.“ Obzrel som sa znova a namiesto tých divých zvierat sa tam objavili krotké baránky, ktoré pobehovali a poskakovali okolo tohto muža a panej a radostne bľáčali na ich počesť. Pustil som sa - stále vo sne - do plaču a povedal som tej panej, že nič z toho nechápem. Položila mi ruku na hlavu a povedala: „Časom všetko pochopíš.“

[*Záverečný rámeč*] Len čo to vyriekla, prebudil ma akýsi hrmot a všetko zmizlo. Bol som ohromený. Zdalo sa mi, že ruky dotlčené od úderov, ktoré som rozdával na všetky strany, ma bolia a že tvár mi horí od zaúch, ktoré som dostal.

Ráno som hneď svoj sen vyzoprával bratom a potom matke a starej mame. Bratia sa mi vysmiali. Každý si sen vykladal po svojom: „Budeš ovčiarom, baraniarom,“ povedal Jozef. „Ktovie, či sa nestaneš kňazom,“ rozmýšľala matka. „Budeš vodcom zbojníkov,“ uštípačne dodal Anton. „Snom netreba veriť,“ dodala nakoniec stará mať, ktorá nemala o teológii ani poňatia a nevedela ani čítať, ani písať. Tak som si to myslel aj ja. Na sen som však predsa len nemohol zabudnúť. Veci, ktoré uvediem nižšie, tomu dajú určitý zmysel. Nikdy som s nikým už o tom nehovoril a moji príbuzní na to zabudli. Keď som však v roku 1858 prišiel do Ríma, aby som pápežovi povedal, že zamýšľam založiť saleziánov, pápež chcel, aby som mu dopodrobna vyzoprával všetko, čo by malo hoci len zdanie nadprirodzena. Tak som prvýkrát porozoprával svoj sen, ktorý som mal medzi deviatym a desiatym rokom. Pápež mi odporúčal, aby som to presne napísal so všetkými podrobnosťami ako povzbudenie pre synov Kongregácie, čo bolo cieľom tejto cesty do Ríma.

Ten istý sen sa v živote dona Bosca zopakoval niekoľkokrát a on sám vo svojich *Spomienkach* vlastnou rukou vyrozprával prvú udalosť, ktorej dvojstoročnicu teraz oslavujeme. Pri viacerých príležitostiach spomína na to, čo sa mu po toľkých rokoch opäť snívalo. V skutočnosti sen z deviatich rokov nie je izolovaným snom, ale patrí do dlhého a vzájomne sa dopĺňajúceho sledu epizód snov, ktoré sprevádzali život dona Bosca. On sám spája, integruje tri základné sny: sen z roku 1824 (v Becchi), sen z roku 1844 (v cirkevnom konvikte) a sen z roku 1845 (v dielach markízy Barolovej), v ktorých sú prvky continuity a aj nové prvky. V sne možno vždy rozpoznať, akoby vo vodotlačí, ten prvý obraz a scénu lúky z Becchi, ale s novými detailmi, reakciami a posolstvami spojenými s obdobiami života, ktoré nie deväťročný Janko, ale don Bosco v plnom rozvinutí svojho poslania prežíval.

Pri inej príležitosti, o mnoho rokov neskôr, v roku 1875, to sám don Bosco ako šesťdesiatročný povedal otcovi Barberisovi. V tom čase bol don Bosco svedkom zrodu Saleziánskej kongregácie (18. decembra 1859), Arcibratstva Márie Pomocnice (18. apríla 1869), Inštitútu dcér Márie Pomocnice (5. augusta 1872) a Zbožnej spoločnosti saleziánov spolupracovníkov – podľa pôvodného názvu, ktorý dal don Bosco – schválenej 9. mája 1876.

Keď sa tento sen predstavil naposledy, don Bosco bol, ako som už povedal, zreým mužom: zažil mnoho situácií, prekonal mnoho ťažkostí a na vlastnej koži videl, čo v jeho chlapcoch spôsobila milosť a láska Panny Márie; videl veľa zázrakov Prozreteľnosti a nemálo trpel. „Jedného dňa všetko pochopíš,“ prorokoval mu hlas v prvom sne; a v roku 1887 na svätej omši pri posviacke Chrámu Najsvätejšieho Srdca v Ríme počul ten hlas, ktorý sa mu ozýval v ušiach, a plakal od radosti, plakal, keď uvažoval o zázračných účinkoch svojej neporaziteľnej viery.“⁸

⁸ ZIGGIOTTI, R. (a cura di Marco Bay): *Tenaci, audaci e amorevoli. Lettere circolari ai salesiani di don Renato Ziggioni*. LAS: Rím 2015, 575.

2. SEN, NA KTORÝ SA ODVOLÁVAJÚ VŠETCI HLAVNÍ PREDSTAVENÍ

Osobitne ma udivuje skutočnosť, že všetci hlavní predstavení s výnimkou dona Ruu, od ktorého sa mi nepodarilo nájsť nijaký citát, sa odvolávali *na sen*, na ten sen dona Bosca, ktorý poznačil našu Kongregáciu a saleziánsku rodinu. V tejto chvíli využijem vynikajúci výskum, ktorý uskutočnil pán Marco Bay.⁹

Don Pavol Albera, druhý nástupca dona Bosca, keď hovorí o oratóriu na Valdoccu ako o prvom a na dlhé roky jedinečnom diele dona Bosca, hovorí o sne ako o tajomnom sne, v ktorom mu Prozreteľnosť zverila poslanie:

„Prvým, ba na dlhé roky jediným dielom dona Bosca bolo sviatočné oratórium, jeho sviatočné oratórium, ako ho zahliadol už v tajomnom sne, ktorý sa mu prisnil, keď mal deväť rokov, a v ďalších, čo postupne dokresľovali jeho predstavu o Diele Prozreteľnosti, ktoré mu zverila.“¹⁰

Don Filip Rinaldi, tretí nástupca dona Bosca, má možnosť prežívať prvú storočnicu tohto sna a snaží sa zabezpečiť, aby celá Kongregácia bola preniknutá milosťou prežívania tejto udalosti. Preto povzbudzuje nasledujúcim spôsobom:

„Vo svojom obežníku k jubileu našich Stanov som vám, moji drahí synovia, už spomenul sté výročie prvého sna dona Bosca a vyzval som vás, aby ste o tomto sne rozjím-

⁹ Salezián koadjutor Marco Bay bol profesorom na Pápežskej saleziánskej univerzite v Ríme (UPS) a aktuálne je riaditeľom ústredného saleziánskeho archívu v Ríme. Veľkoryso mi dal do rúk výskum, ktorý vykonal na základe odkazov, ktoré o sne z deviatich rokov urobili predchádzajúci hlavní predstavení. Pri tejto príležitosti by som sa chcel poďakovať aj donovi Luisovi Timossimu SDB z Centra permanentnej formácie v Quite a donovi Silviovi Roggiuvi SDB, direktorovi komunity blahoslaveného Zefyrína Namuncuru v Ríme, za ich poznámky a podnety.

¹⁰ ALBERA, P.: *Direzione Generale delle Opere Salesiane. Lettere Circolari di don Paolo Albera ai salesiani*. Turín 1965, 123; 315; 339.

mali a praktizovali ho. (...) Prečítajme si spolu, moji najdrahší, stránku, ktorú napísal ctihodný otec na naše poučenie, v poslušnosti vikárovi Ježiša Krista; áno, prečítajme si ju znovu s veľkou úctou a upevníme si ju v myslí slovo za slovom, túto stránku, ktorá nám evanjeliavo opisuje nadprirodzený pôvod, intímnu povahu a špeciálnu podobu nášho povolania. Čím viac ju čítame, tým viac sa stáva novou a žiarivejšou.“¹¹

A v tom istom spise umožňuje spolubratom pochopiť, že tak, ako bol don Bosco povolaný k poslaniu snom vo veku deviatich rokov, aj my sme boli povolani láskavým vedením samotnej Panny Márie, ktorá nás berie za ruku, ukazuje nám pole nášho pôsobenia a tisíckami spôsobov nás podnecuje, aby sme si osvojili dary pokory, sily a zdravia. Dokonale chápeme, ako sa na nás vzťahuje naliehavá výzva, aby sme boli silní, pokorní a statoční, to pozvanie, ktoré Panna Mária zo sna odovzdala Jánovi Boscovi.

„Aj my sme boli poučení, aby sme si pod vedením Panny Márie osvojili potrebné prostriedky na uvedenie tejto metódy do praxe, teda poslušnosť a vedu; čo sme aj robili (alebo robíme) počas rokov našej rehoľnej a kňazskej formácie. Počas všetkých týchto šťastných rokov nás najsvätejšia Panna tiež s láskavosťou brala za ruku, poukázala nám na budúce pole nášho pôsobenia a všemožne nás podnecovala k nadobudnutiu pokory, sily a zdravia, čo sú vlastnosti, ktoré sú bezpodmienečne potrebné pre každého pravého syna dona Bosca. Aj my nakoniec uvidíme zástupy mladých ľudí, predtým úplne neznalých Božích vecí a možno už nešťastných obetí zla, ako sa rozbehnú osvietení, uzdravení a radostní oslavovať Ježiša a Máriu Pomocnicu kresťanov.“¹²

¹¹ RINALDI, F.: *Okružný list*. In: ACS Anno V - č. 26 (24. október 1924), 312 - 317.

¹² *Tamže*.

Na také povzbudenie k veľkej a významnej oslave tohto dvojstého výročia citujem saleziánsky bulletin z čias dona Rinaldiho, ktorý spomína slávnosť v Ríme, konanú v jeho prítomnosti:

„Kvôli snu - napísal Corriere d'Italia 2. mája minulého roku -, pre ideálnu krásu sna sa včera na veľkom nádvorí Opere di Don Bosco v Ríme zhromaždili v dave tisícky túžiacich a tleskajúcich duší, kardinál Cagliero, ctihodný misionár, samotný nástupca dona Bosca don Rinaldi a minister P. I. Pietro Fedele, aby celou silou ducha vzdali dojímavú poctu neporovnateľnému Majstrovi, ktorý v žiarivej pokore viery kráčal po jasavých cestách toho vznešeného sna. (...) Živá koruna mladých ľudí, chlapcov a dievčat, žiakov dona Bosca; veľký zástup mužov zo všetkých spoločenských vrstiev - remeselníkov, učiteľov, vojakov, kňazov - všetci sa zhromaždili v mene láskavého Majstra.“

„Pred sto rokmi (ďalší Svätý rok, prečo ho opomenúť?) sa donovi Boscovi ako chlapcovi sníval sladký a tajomný sen; najprv videl skupinu chlapcov z ulice, ktorí sa medzi sebou hádali, nadávali a preklínali; a on sa ich snažil svojou palicou prinútiť k poriadku; potom uvidel Paniu a Pána, ktorí ho viedli k ďalšej skupine, tentoraz k skupine zvierat, psov a mačiek, ktoré sa tiež hádali, štekali a vrčali - ale na tajomné znamenie Dvojice sa zmenili na stádo pokojných baránkov.“

„Po sto rokoch je tento sen skutočnosťou - veľkolepou, hmatateľnou, grandióznou -, je to zázračný príbeh, ktorý už ovplyvňuje osudy miliónov ľudských bytostí v školách, v misiách, v živote, v modlitbe, v nádeji; všetkých ľudských bytostí, ktoré vítali a vítajú dona Bosca, najväčšieho a najsvätejšieho učiteľa života, akého Cirkev a Taliansko dali svetu v našom storočí.“¹³

¹³ *La commemorazione di un „sogno“*. In: BS Anno XLIX, 6 (jún 1925), 147.

Don Pietro Ricaldone, štvrtý nástupca dona Bosca, vidí zárodok sviatočného oratória a celého saleziánskeho diela v sne, ktorý sa Jankovi prisnil, keď mal deväť rokov. Nasledovalo mnoho ďalších etáp, hovorí don Ricaldone, mnoho zastávok na póti, kým prišiel k Pinardimu, na jeho pozemok.

„Niet pochyb, že prvé semienko sviatočného oratória a celého saleziánskeho diela musíme vystopovať, ako som práve povedal, v osudovom sne, ktorý mal Janko vo veku deväť rokov. Už vtedy Žena majestátneho vzhľadu povedala malému pastierikovi z Becchi: ‚Tu je tvoje pole: buď pokorný, statočný a silný, a čo vidíš, že sa teraz deje s týmito zvieratami, musíš urobiť s mojimi synmi.‘

Becchi, Moncucco, Castelnovo, Chieri, to je mnoho etáp, ale Ján Bosco je stále na ceste; kráča k ďalšiemu cieľu. Ôsmy december 1841 je viac ako bod príchodu, je to ďalší bod štartu. Musí vykonať nové póte, kým dorazí do Pinardiho kólne, na Valdocco, do svojej zasľúbenej zeme. Aby sme sa vrátili k prvému obrazu, nežná malá rastlinka konečne našla svoju vlastnú zem; odteraz ju uvidíme silnejšiu a väčšiu, než sú všetky ľudské predpoklady.“¹⁴

Don Ricaldone sa dokonca domnieva, že láska a horlivosť dona Bosca v oblasti povolání má svoj pôvod aj v sne z deviatich rokov:

„Láska a horlivosť dona Bosca pre povolania má svoj prvý pôvod v osudovom sne, ktorý mal v deviatich rokoch a ktorý sa opakoval rôznymi, no v podstate jednotnými spôsobmi počas takmer dvadsiatich rokov. (...) V skutočnosti po tomto sne vzrástla Jánova túžba študovať za kňaza a zasvätiť sa spáse mladých.“¹⁵

¹⁴ RICALDONE, P.: Anno XVII. 24. marec 1936, č. 74.

¹⁵ RICALDONE, P.: *o. c.*, č. 78.

Don Renato Ziggiotti, piaty nástupca dona Bosca, osobitným spôsobom zdôrazňuje, akým veľkým darom bola pre dona Bosca Učiteľka. V skutočnosti je to Pán, kto dáva Jankovi dar vlastnej matky, najmä ako sprievodkyňu. Vyjadruje sa o tom takto:

„*Dám ti učiteľku*, pod vedením ktorej sa staneš múdrom, lebo bez nej je i tak každá múdrosť iba nevedomosťou.“ To sú osudové slová prvého sna, ktoré vyslovuje tajomná postava. „Som synom tej, ktorú ťa tvoja matka naučila pozdravovať trikrát denne.“ Je to teda Ježiš, ktorý dáva donovi Boscovi svoju matku ako učiteľku a neomylnú sprievodkyňu na neľahkej ceste celého jeho života. Ako mu môžeme dostatočne poďakovať za tento mimoriadny dar z nebies pre našu Rodinu?“¹⁶

A ona, Matka, Panna Mária, Pani zo sna, bude pre dona Bosca všetkým. Táto istota bola v donovi Ziggiottim veľmi silná a všeobjímajúca a práve ona ho viedla k tomu, aby požiadal každého saleziána:

„Panna Mária, ktorej ho zasvätila jeho matka pri narodení, mu osvetlila budúcnosť v sne, keď mal deväť rokov, a potom sa vrátila, aby ho potešila a poradila mu v tisíceroch podobách, v snoch, v prorockom duchu, vo vnútornom videní stavu duši, v zázrakoch a milostiach bez počtu, ktoré konal tým, že ju vzýval; Panna Mária je pre dona Bosca všetkým; a salezián, ktorý si chce osvojiť ducha zakladateľa, ho musí v tejto úcte napodobňovať.“¹⁷

A **don Luigi Ricceri**, šiesty nástupca dona Bosca, má niekoľko nádherných vyjadrení o význame sna z deviatich rokov. Don Ricceri zdôrazňuje, aký dôležitý bol tento sen pre dona Bosca, a to až do tej miery, že zostal navždy vtlačený do jeho srdca a mysle a vďaka nemu sa cítil povoláný Bohom:

¹⁶ ZIGGIOTTI, R.: o. c., 129.

¹⁷ ZIGGIOTTI, R.: o. c., 264.

„Sen z deviatich rokov. Je to sen,“ napísal don Bosco vo svojich *Spomienkach*, ktorý „sa mi hlboko vryl do pamäti na celý život“.

Nezmazateľný dojem z tohto sna – vízie je spôsobený tým, že bol ako náhle svetlo, ktoré objasnilo zmysel jeho mladej existencie a vytýčilo jej cestu. Podobne ako malý Samuel, aj don Bosco sa cítil povoláný a poslaný Bohom zachraňovať mladých na všetkých miestach, vo všetkých časoch – tých v kresťanských krajinách a „zástupy“ tých v nekresťanských krajinách, ktorí ešte žijú v očakávaní veľkého príchodu Pána.“¹⁸

Toto je sen, rozpráva don Ricceri, v ktorom don Bosco, pre svoj mladý vek ešte nie celkom jasne, tuší veľkú hodnotu života pre záchranu duší a toto presvedčenie sa čoraz viac formuje v jeho živote, v jeho mysli, v jeho duchu ako dar milosti. A práve vďaka tejto rozhodujúcej udalosti v jeho živote mal don Bosco *prvú veľkú intuíciu, čím bude v budúcnosti preventívny systém*. „Musíš si ich získať dobrotou a láskou, a nie bitkou,“ napísal don Bosco v rozprávaní o tejto udalosti, keď ju počul z úst Panej. A to až tak, že v budúcnosti by sa dalo hovoriť o vzácnom vzťahu medzi donom Boscom a Matkou Pána. Don Ricceri sa takto nádherne vyjadruje:

„Od tohto sna sa formuje vzťah medzi donom Boscom a Ježišovou matkou, tá trvalá spolupráca, ktorá charakterizuje život budúceho apoštola.“¹⁹

Don Egidio Viganò, siedmy nástupca dona Bosca, nám ponúka ďalšie nemenej podnetné úvahy. Som rád, že vidím túto nádhernú líniu kontinuity všetkých hlavných predstavených v čítaní, meditovaní a interpretácii sna *par excellence* a čerpám od nich užitočné postrehy aj pre dnešok. Don Viganò potvrdzu-

¹⁸ RICCERI, L.: *La parola del Rettor Maggiore. Conferenze, Omelie Buone note*, v. 9, Ispettoriatto Centrale Salesiana, Turin 1978, 27.

¹⁹ *Tamže*, 28.

je, podobne ako iní nástupcovia dona Bosca pred ním, že Mária je skutočnou inšpirátorkou, učiteľkou a sprievodkyňou povolania Jána, nášho otca dona Bosca.

„Zdá sa mi obzvlášť zaujímavé poukázať na to, že už vo veku deviatich rokov sa v slávnom sne (ktorý sa ešte niekoľkokrát zopakuje a ktorému don Bosco pripisuje osobitnú dôležitosť vo svojom živote) Mária zjavuje povedomiu jeho viery ako dôležitá osoba, ktorá je priamo zainteresovaná na misijnom projekte jeho života; je to Pani, ktorá prejavuje osobitnú ‚pastoračnú‘ starostlivosť o mladých: predstavila sa mu vlastne ‚v podobe pastierky‘. Hneď si tu všimnime, že to nie Janko si vyberá Máriu, ale že Mária je tá, ktorá prichádza s iniciatívou voľby: ona na žiadosť svojho syna bude inšpirátorkou a učiteľkou jeho povolania.“²⁰

Jánova obdivuhodná skúsenosť mu umožnila vstúpiť do veľmi osobného vzťahu s Máriou – Paňou zo sna – a práve z tohto dôvodu bude don Bosco počas svojho života a pri viacerých príležitostiach dôverne prežívať Máriinu osobitú, veľkú náklonnosť. Ide o veľmi špecifický vzťah s Pannou Máriou.

A **don Juan Edmundo Vecchi**, ôsmy nástupca dona Bosca, tiež poznamenáva, že tak, ako bol don Bosco presvedčený, že je poslaný k mladým, všetko musí byť zamerané na tento jediný posvätný cieľ, na mladých, a im musí venovať všetky svoje sily. Takáto je červená niť opisu, ktorý don Bosco podáva o svojom živote v *Spomienkach*, počnúc *prvým snom*: „Pán ma poslal pre mladých, preto musím dať nabok všetky ostatné veci a zachovať si zdravie pre nich,“²¹ vždy presvedčený, že je nástrojom Pána

²⁰ VIGANÒ, E.: *Lettere circolari di don Egidio Viganò ai salesiani*, vol. 1, Rím, Direzione Generale Opere Don Bosco, 1996, 10.

²¹ MB VII, 291. Citované in VECCHI, J. E.: *Educatori appassionati esperti e consacrati per i giovani. Lettere circolari ai Salesiani di don Juan E. Vecchi*. Introduzione, parole chiave e indici a cura di Marco Bay, LAS: Rím 2013, 380.

a že celý jeho život je poznačený týmto povoláním a poslaním medzi mladými. Potvrďuje to aj iný veľký znalec dona Bosca: „Viera v to, že je nástrojom Pána pre veľmi zvláštne poslanie, bola v ňom hlboká a pevná. Toto v ňom vytvorilo náboženský postoj charakteristický pre biblického služobníka, pre proroka, ktorý nemôže uniknúť Božej vôli.“²²

Napokon **don Pascual Chávez**, deviaty nástupca dona Bosca, nám spomedzi veľkého množstva textov ponúka jeden, ktorý ma dojíma. Je to hymnus na materskú postavu mamy Margity, ktorá s Božou milosťou vedela sprevádzať Janka, interpretovala a intuitívne vnímala, ako v sne deväťročného chlapca Pán a Panna Mária povolávajú jej syna k veľmi zvláštnemu povolaniu. Dá sa povedať, hovorí don Pascual, že mama Margita bola skutočnou „saleziánskou“ vychovávateľkou.

„Prostredníctvom tohto výchovného umenia mama Margita objavila vo svojich synoch skryté energie, vyniesla ich na svetlo, rozvinula a takmer viditeľne odovzdala do ich rúk. Platí to najmä o jej najbohatšom ovocí - o Jankovi Boscovi. Hlboko sa nás dotýka najmä skutočnosť, že mama Margita si zachovala vedomý a jasný zmysel pre ‚materskú zodpovednosť‘ pri kresťanskej výchove vlastného syna v tom, že bola vždy pri ňom, ale súčasne mu umožnila slobodne sa rozhodnúť pre svoje povolanie, nepretržite až do svojej smrti ho sprevádzala na všetkých etapách života!

Sen, ktorý deväťročnému Jankovi poodhalil jeho budúcu cestu, istotne (a možno ešte predtým) ukázal čosi aj mame Margite. Veď to bola ona, ktorá spomínaný sen vysvetlila takto: ‚Ktovie, či sa nemáš stať kňazom!‘ A o niekoľko rokov neskôr, keď pochopila, že domáce prostredie je pre odpor nevlastného brata Antona pre Janka nevhodné, prijala obeť a poslala ho za sluhu do

²² STELLA, P.: *Don Bosco nella storia della religiosità cattolica*, vol. II, s. 32. Citované in VECCHI, J. E.: *o. c.*, 381.

domu Mogliovcov v Moncuco. Matka, ktorá sa zrieka najmladšieho syna a posielala ho pracovať na roľu ďaleko od domu, prináša skutočnú obeť. Ona ju naozaj aj priniesla, aby tak odstránila domácu nezhodu a nasmerovala Janka na cestu, ktorú ona a on spoznali v sne. (...) Božia Prozreteľnosť jej dala milosť stať sa ‚saleziánskou‘ vychovávateľkou.“²³

3. PROROCKÝ SEN: vzácny klenot charizmy Rodiny dona Bosca

V predchádzajúcich bodoch sme sa dočítali, ako don Filip Rinaldi vyzval spolubratov, a v tom čase určite aj dcéry Márie Pomocnice, saleziánov spolupracovníkov, ctiteľov Márie Pomocnice a predpokladám, že aj bývalých žiakov (exallievov), aby si sen prečítali, prehĺbili ho, zvnútorňovali a pocítili jeho ozvenu vo svojom srdci. Nemám o tom žiadne pochybnosti. Určite je vo všetkých spisoch – či už ide o historické výskumy, historicko-kritické štúdie, úvahy o saleziánskej spiritualite, alebo výchovno-pastoračné lektúry – prítomná jednomyseľnosť v uznaní, že tento sen je oveľa viac ako len sen. V skutočnosti obsahuje toľko charizmatických prvkov, že si ho dovoľím nazvať *vzácnym klenotom našej charizmy* a skutočnou „cestovnou mapou“ *pre Rodinu dona Bosca*.

Naozaj by sa dalo povedať, že v ňom nič nechýba a nič nie je zbytočné. Práve na to chcem teraz poukázať.

²³ VILLANUEVA, P. CH.: *Rodina, kolíska života a lásky. Komentár k Heslu 2006*, s. 27. In: *Lettere circolari ai salesiani (2002 – 2014)*. Introduzione e indici a cura di Marco Bay. Presentazione di don Ángel Fernández Artime, Rím: LAS, 2021, s. 450.

3.1 Pri pohľade na sen

Kam sa v tejto chvíli pozrieť? Najprv na **samotný sen**, pretože obsahuje úžasné charizmatické bohatstvo. Ako som už povedal, nie je v ňom príliš veľa slov a určite nič nechýba. Je viac než zrejmé, aké úsilie vynaložil don Bosco pri jeho spísaní, aby nám sprostredkoval skutočnosť, že nejde len o „**nejaký**“ **sen**, **ale že ho musíme vnímať ako „významný“ sen**, ktorý poznačí celý jeho život – hoci si to vtedy ako dieťa nevedel predstaviť. V skutočnosti „takmer šesťdesiatročný don Bosco – cítil sa postarším a na tú dobu aj bol – musel čeliť problému, ako dať svojej Kongregácii historicko-duchovný základ, a to tak, že pripomenul prozreteľný pôvod, ktorý to odôvodňoval. Čo môže byť lepšie, než „rozprávať“ svojim synom, ako sa kolíska „Kongregácie z oratória“ vo svojej genéze, vývoji, ciele a metóde stala inštitúciou, ktorú Boh chcel ako nástroj spásy mladých v nových časoch?“²⁴ V skutočnosti *Spomienky*, kde don Bosco rozpráva o sne, nie sú ničím iným ako snom odohrávajúcim sa v jeho životnom príbehu, v oratóriu a v Kongregácii. Preto aj v úvode k svojmu rukopisu hovorí:

„Predkladám tu drobné dôverné veci, ktoré môžu poslúžiť ako svetlo alebo byť užitočné pre túto inštitúciu, ktorú Božia prozreteľnosť ráčila zveriť Spoločnosti svätého Františka Saleského.“²⁵ A ďalej: „Čomu môžu poslúžiť tieto stránky? Možno sa z nich poučiť o minulosti, aby sa prekonali budúce ťažkosti; poslúžia na to, aby sa vedelo, ako sám Boh vždy všetko riadil; poslúžia mojim synom ako príjemné rozptýlenie, keď si budú môcť prečítať veci, na ktorých sa podieľal ich otec, a budú ich čítať oveľa ochotnejšie, keď, povelaný Bohom, aby som vydal počet zo svojich činov, už nebudem medzi nimi.“²⁶

²⁴ MOTTO, F.: o. c., 8.

²⁵ *Tamže*, 10.

²⁶ MOTTO, F.: o. c., 9.

Rozprávanie *Spomienok* (a sen z deviatich rokov, ktorý je ich súčasťou) malo taký význam, že do ich štúdia sa počas celého života zapájali významní saleziánski odborníci, ktorí v priebehu rokov zachytávali rôzne perspektívy. Bohatým a pozoruhodným príkladom sú napríklad rôzne dôrazy, ktoré v priebehu niekoľkých desaťročí kládol veľký odborník na saleziánsku pedagogiku don Pietro Braido. Boli by to „poučné dejiny, ktoré zanechal zakladateľ členom Spoločnosti apoštolov a vychovávateľov, čo mali zvečniť jeho dielo a štýl, riadiť sa jeho smernicami, orientáciami a ponaučeniami“ (1965); alebo „dejiny oratória viac ‚teologické‘ a pedagogické než reálne, možno ‚teoretický‘ dokument animácie, o ktorom don Bosco najdlhšie meditoval a po ktorom túžil“ (1989); „možno najbohatšia kniha na obsahy a preventívne zamerania“, ktorú napísal don Bosco – „manuál ‚vyrozprávanej‘ pedagogiky a spirituality v jasnej oratoriánskej“ perspektíve“ (1999); alebo dokonca spis, v ktorom „podobenstvo a posolstvo“ stoja pred príbehom a „nad ním“, aby ilustrovali Božie pôsobenie v ľudských udalostiach, a tak radostne a obnovujúco, „potešovali a utvrdzovali učeníkov“ v jasnej „oratoriánskej“ perspektíve (1999).²⁷

Jedným zo vzácných kameňov tohto klenotu, na ktorý narážam, je ten, ktorý nám, čo vstupujeme do sna saleziánskym srdcom, nech už sme na akejkol'vek saleziánsko-kresťanskej ceste alebo v Rodine dona Bosca, umožňuje, aby sme sa vo svojom srdci pýtali: sme pripravení učiť sa, sme ochotní nechať sa prekvapíť Bohom, ktorý sprevádza náš život, tak ako sprevádzal život dona Bosca, a cítiť sa ako synovia a dcéry pred tým nesmiernym otcovstvom, ktoré vyžaruje z postavy nášho otca? Pretože:

– Ak sa nestaneme **VERIACIMI** a nebudeme presvedčení, že Boh pôsobí v dejinách, v dejinách dona Bosca a v osobných dejinách každého z nás, budeme rozumieť len málo alebo vôbec ničomu zo *Spomienok* a zo sna a všetko to bude len „krásny príbeh“.

²⁷ MOTTO, F.: *o. c.*, 10.

- Ak sa nestaneme **SYNMI** alebo **DCÉRAMI**, nebudeme schopní naladiť sa na otcovstvo, ktoré chce don Bosco sprostredkovať prostredníctvom *Spomienok*.

- Ak sa nestaneme **UČENÍKMI** ochotnými učiť sa, nevstúpime skutočne do ducha *Spomienok* a sna.

Zdá sa mi, že tieto tri úvodné dispozície (viera, synovstvo a učenie) sú „základným kľúčom“ k tomu, aby sme sami pochopili a prijali to, o čom don Bosco rozprával a čo nám zanechal ako duchovný odkaz. Don Bosco vždy chcel, aby to, čo sa odohralo v jeho živote a čo ho navždy poznačilo a osvietilo, veľmi pomohlo ako dedičstvo jeho saleziánom a nám všetkým, ktorí sa vďaka milosti cítíme a sme súčasťou jeho Rodiny.

3.2 Mladí, protagonisti sna...

Od prvého okamihu sna je zrejmé „oratoriánske poslanie“, ktoré bolo zverené Jankovi Boscovi, aj keď on sám nevie, ako ho uskutočniť alebo ako ho vyjadriť. Vidíme, že scéna je plná chlapcov, chlapcov, ktorí sú v Jankovom sne absolútne reálni.

Môžeme teda povedať, že **mladí** sú ústrednými protagonistami sna, a hoci neprerieknu ani slovo, všetko sa točí okolo nich. Navyše samotné „nebeské“ postavy a samotný Janko Bosco sú tu vďaka nim a pre nich. Celý sen je ich a pre nich – pre chlapcov. Keby sme z tohto sna vylúčili mladých, nezostalo by nič dôležité pre naše poslanie.

Zaujímavé však je, že nie sú ako fotografia, ktorá zachytí obraz jedného okamihu. Títo mladí sú v neustálom pohybe a akcii, aj keď sú agresívni (ako vlci), aj vtedy, keď sa nemôžu vystáť, aj keď sa premenený tak, ako to od Jána žiada Pani zo sna, stanú (ako baránky) pokojnými, priateľskými a srdečnými mladými ľuďmi. To najdôležitejšie, čo sa v sne stane a čo sa naučí sám don Bosco a potom všetci jeho nasledovníci, je objavenie toho, že *proces premeny* je vždy možný. Je to – dovoľm si povedať – „paschálny“ pohyb obrátenia a premeny, vlkov na baránkov

a baránkov na – povedali by sme dnešným jazykom – spoločenstvo mladých, ktoré oslavuje Ježiša a Máriu. To sa mi určite zdá ako základný a ústredný prvok tohto sna.

3.3 ... kde je jasné povolanie

„Tu je tvoje pole: buď pokorný, statočný a silný, a čo vidíš, že sa teraz deje s týmito zvieratami, musíš urobiť s mojimi synmi.“²⁸ To, čo sa deje v sne, je predovšetkým *výzvou*, pozvaním, povolaním, ktoré sa zdá nemožné, nedosiahnuteľné. Janko Bosco sa zobudí unavený, dokonca sa rozplače; a keď volanie prichádza od Boha (majestátne vyzerajúca postava v sne je Ježiš), smer, ktorým sa takéto volanie môže uberať, je nepredvídateľný a znepokojujúci.

Toto volanie je v sne niečím veľmi zvláštnym, má *jedinečné bohatstvo*. Hovorím to preto, lebo sa zdá, že vzhľadom na jeho vek, na to, že je bez otca, na takmer úplný nedostatok prostriedkov, na chudobu, problémy v rodine, na hádky s nevlastným bratom Antonom, na ťažkosti s prístupom do školy pre vzdialenosť a na potrebu pracovať na poli, pre Jána neexistuje iná možná budúcnosť, ako zostať tam, obrábať pole a starať sa o zvieratá. Aj nám sa to môže zdať ako nedosiahnuteľný sen, vzdialený, možno určený pre niekoho iného, ale nie pre neho. Rovnaký výklad dávajú tomuto snu aj členovia Jankovej rodiny, čo potvrdzujú tiež slová jeho starej mamy: „Snom netreba veriť.“²⁹

Avšak práve táto ťažká situácia robí dona Bosca (v tomto čase Janka) veľmi ľudským, ktorý potrebuje pomoc, ale aj silným a nadšeným. Jeho pevná vôľa, temperament, statočnosť a odhodlanie jeho matky – mamy Margity, jej hlboká viera aj viera samotného Jána to všetko umožňujú. Sen bude vždy prítomný, ale on ho objaví až v priebehu života – *pochopil som to, keď sa postupne všetko splnilo...* Nie je to žiadne kúzlo, nie je to „roz-

²⁸ Citované in RICALDONE, P.: Anno XVII. 24. marca 1936, č. 74.

²⁹ *Spomienky Jána Bosca*. Vydavateľstvo Don Bosco: Bratislava 2005, s. 17.

právkový“ sen, nie je to žiadne predurčenie, ale život plný zmyslu, požiadaviek, obetí, ale aj viery a nádeje, ktoré nás poháňajú objavovať ho a prežívať každý deň.

V sne sa zjavuje vznešený muž, ktorý sa Jánovi prihovára, pýta sa ho a zveruje ho do rúk svojej matky, Panej. Určite je tu pozvanie k poslaniu. Poslanie pastiera - vychovávateľa, v ktorom je naznačená aj metóda: dobrot a láska. Tu je príklad jeho odpovede na povolanie:

„Ján, od mladosti verný Božiemu vnuknutiu, začal pracovať na poli, ktoré mu pridělila Prozreteľnosť. Nemal ešte ani desať rokov a už bol apoštolom medzi svojimi rovesníkmi v okolí Murialda. Nie je to sviatočné oratórium, hoci v zárodku, v obrysoch, ktoré malý Ján začal v roku 1825, pričom využil prostriedky zodpovedajúce jeho veku a vzdelaniu?

Obdarený ohromnou pamäťou, milovník kníh, vytrvalý v príhovoroch, všetko si cení, pokyny, fakty, príklady, aby ich opakoval svojmu malému publiku, čím s obdivuhodnou účinnosťou vštepoval lásku k cnostiam tým, ktorí prichádzali obdivovať jeho zručnosť pri hrách a počúvať jeho detské, ale vrúcne slová.“³⁰

3.4 A ona, Mária, navždy poznačí Jankov sen a život dona Bosca

Dostávame sa k ústrednému momentu sna - k materskému sprostredkovaniu Panej (spojenému s tajomstvom mena). Pre Jána Bosca bude jeho matka a Matka, ktorú trikrát denne pozdravuje, miestom ľudskosti, kde môže spočinúť, kde nájde istotu a útočisko v najťažších chvíľach.

„Dám ti učiteľku. Pod jej vedením sa staneš múdрым, lebo bez nej je i tak každá múdrosť iba nevedomosťou.“ Je to vlastne

³⁰ RICALDONE, P.: Anno XX november - december 1939, č. 96.

ona, kto mu naznačuje pole, na ktorom má pracovať, aj metodu, ktorú má používať: „Tu je tvoje pole, tu budeš pracovať. Buď pokorný, statočný a silný.“ Od samého začiatku je Mária pozvaná k zrodu novej charizmy, pretože práve jej špecialitou je nosiť v lone a priviesť na svetlo: preto keď ide o zakladateľa, ktorý musí prijať od Ducha Svätého prvotné svetlo charizmy, Pán zariadil, že práve jeho vlastná matka, Panna zoslania Ducha Svätého a nepoškvrnený vzor Cirkvi, má byť jeho učiteľkou. Vskutku, ona jediná, „plná milosti“, rozumie všetkým charizám zvnútra, ako osoba, ktorá pozná všetky jazyky a hovorí nimi ako vlastnými.³¹ Akoby Pán zo sna povedal mladučkému Jánovi Boscovi: „Odteraz si rozumej s ňou.“

„Hneď si tu všimnime, že to nie je Janko, kto si vyberá Máriu, ale že je to Mária, ktorá prichádza s iniciatívou voľby. Ona na žiadosť svojho syna bude inšpirátorkou a učiteľkou jeho povolania.“³²

Tento **žensko-matersko-mariánsky rozmer** je možno jedným z najnáročnejších rozmerov sna. Keď sa na túto skutočnosť pozeráme s pokojom, tento aspekt sa mení na niečo krásne. Je to sám Ježiš, ktorý mu dáva učiteľku, svoju matku, a „na jeho meno sa musí pýtať jej“; Janko musí pracovať „s jej synmi“ a je to „Ona“, ktorá sa postará o kontinuitu sna v živote, ktorá ho bude viesť za ruku až do konca jeho dní, do chvíle, keď všetko skutočne pochopí.

Je v tom obrovský zámer, keď chceme povedať, že v saleziánskej charizme v prospech najchudobnejších, najodkázanejších a chlapcov bez lásky je rozmer zaobchádzania s „dobrotou“, miernosťou a láskou, ako aj „mariánsky“ rozmer *nevyhnutným prvkom* pre tých, ktorí chcú prežívať túto charizmu. Panna Mária má do činenia s výchovou k „múdrosti charizmy“. A preto je ťažké pochopiť, že by v saleziánskej charizme mohol existo-

³¹ BOZZOLO (ED), A.: *Il Sogno dei nove anni. Questioni ermeneutiche e lettura teologica*. LAS: Rím 2017, 264.

³² VIGANÒ, E.: *Lettere circolari di don Egidio Viganò ai salesiani*, vol. 1, Rím, Direzione Generale Opere Don Bosco, 1996, s. 10.

vať niekto (osoba, skupina alebo inštitúcia), kto by nechal mariánsku prítomnosť v úzadí. Bez Márie z Nazareta by sme nehovorili o saleziánskej charizme ani o synoch a dcérach dona Bosca. Don Ziggotti o tom nádherne rozpráva v tomto výskume, ktorý sme robili na základe komentárov hlavných predstavených o sne:

„Chcel by som všetkých saleziánov presvedčiť o tejto veľmi dôležitej skutočnosti, ktorá celú svätcovu existenciu osvetľuje nebeským svetlom a dáva tak nespornú hodnotu všetkému, čo vo svojom živote urobil a povedal: Panna Mária, ktorej bol zasvätený svojou matkou pri narodení, ktorá osvietila jeho budúcnosť v *sne z deviatich rokov* a potom sa vrátila, aby ho potešila a poradila mu tisícokrakým spôsobom, v snoch, v prorockom duchu, vo vnútornom videní stavu duší, v zázrakoch a milostiach bez počtu, ktoré konal tým, že ju vzýval; Panna Mária je pre dona Bosca všetkým; a salezián, ktorý si chce osvojiť ducha zakladateľa, musí ho v tejto úcte napodobňovať.“³³

3.5 Učennivý voči Duchu, dôverujúci Prozreteľnosti

Určite sa máme čo učiť. Stať sa pokorným, statočným a silným znamená pripraviť sa na to, čo nás čaká. Ján Bosco bude musieť byť učennivý a poddajný múdrosti Učiteľa. Bude sa musieť naučiť vidieť a objavovať procesy premeny; pochopiť, že trasa, cesta vykonaná s týmito chlapcami vedie k životu a k stretnutiu s Pánom zo sna a s jeho matkou, vedie k Ježišovi a Márii. Toto všetko objavil Ján Bosco.

To, o čo ide, je poslušnosť Bohu, učennivosť voči Duchu. Tak ako Mária je tá, ktorá „necháva veci, aby sa stali“, a dovoľí, aby sa v nej dialo to, čo Boh vymyslel a vysníval, až po to, že Bohu vysloví toto „fiat“, že *Pán vo mne urobil veľké veci*, aj salezián-

³³ ZIGGIOTTI, R.: *o. c.*, 264.

ka, dcéra Márie Pomocnice, každá saleziánka spolupracovníčka, každá ctiteľka Márie Pomocnice, každý člen našej saleziánskej rodiny, ktorá je Rodinou dona Bosca, sa to bude musieť naučiť a stotožniť sa s týmto štýlom *poslušnosti voči Duchu*. Chcel by som dodať, že by som bol rád, keby sa tento štýl stal telom a životom vo všetkých fázach začiatkovej a permanentnej formácie v každej skupine, kongregácii a saleziánskej inštitúcii. A nezabúdajme, že „formátori“, „formovaní“ by sme mali byť prví, ktorí sa „nechajú formovať“ Duchom ako Mária.

Sen ponúka, ako žiadny iný prvok, ako žiadna iná skutočnosť, to, čo podľa mňa možno definovať ako „*neodcudziteľné*“ *indície* DNA charizmy. Práve tieto indície alebo „princípy“ nám môžu pomôcť čítať, rozlišovať a konať v súlade s tvorivou vernosťou.

Nezabúdajme, že je to úloha spoločenstva a musíme ju plniť spoločne, „synodálne“ – dnes by sme mohli povedať v súlade s nedávnou synodálnou prácou – ako saleziánska rodina.

Sprevádzať dona Bosca pri uvažovaní o jeho sne z deviatich rokov znamená tiež zdôrazniť jeho odovzdanosť Prozreteľnosti, umiestniť sa, tak ako on, do „časom všetko pochopíš“. Samotný sen bol pre dona Bosca pôsobením Prozreteľnosti. Je to radikálne presvedčenie, základná životná voľba, „podstata duše dona Bosca“, ústredný bod, jeho najhlbšia a najintímnejšia časť. Niet pochyb o tom, že odovzdanie sa Božej Prozreteľnosti, ako sa to naučil od svojej matky, bolo pre nášho otca rozhodujúce a musí byť pre nás zárukou kontinuity saleziánskej spirituality. Je to zverenie sa Bohu, dôvera v Boha, pretože Boh, ktorého sa don Bosco naučil milovať, je dôveryhodný Boh. On skutočne pôsobí v dejinách a pôsobil aj v dejinách oratória, a to až do takej miery, že don Bosco zašiel tak ďaleko, že 2. februára 1876 povedal saleziánskym predstaveným:

„Ostatné kongregácie a rehoľné rády mali vo svojich začiatkoch nejakú inšpiráciu, víziu či nadprirodzenú udalosť, ktorá podnietila ich založenie a zabezpečila ich vznik; ale väčšinou sa to zastavilo pri jednej alebo niekoľkých týchto skutočnostiach.

Tu medzi nami však veci prebiehajú úplne inak. Dá sa povedať, že neexistuje nič, čo by nebolo známe už predtým. Kongregácia neurobila nijaký krok bez toho, aby jej to neporadila nejaká nadprirodzená udalosť; neexistuje žiadna zmena, zdokonalenie alebo rozšírenie, ktorému by nepredchádzal príkaz od Pána... My sme napríklad mohli spísať všetky veci, ktoré sa nám stali, skôr, než sa stali, a zapísať ich podrobne a presne.³⁴

3.6 Ale „nie bitkou“. Umenie láskavosti a výchovnej trpezlivosti

Sen nám hovorí nielen o minulosti, ale aj o súčasnosti, o dnešku, ktorý je mimoriadne aktuálny. „Nie bitkou“, slová, ktoré vznešený muž hovorí Jankovi v sne, sú výzvou aj pre nás dnes a spôsobujú, že viac ako kedykoľvek predtým je potrebné zamyslieť sa nad naším saleziánskym spôsobom výchovy mladých, pretože diskurz nenávisti a násilia sa stále zväčšuje. Náš svet sa stáva čoraz násilnejším a my, vychovávatelia a evanjelizátori mladých, musíme byť alternatívou k tomu, čo tak trápilo Janka v jeho sne a čo nás dnes tak veľmi zraňuje. Ako raz uviedol hlavný predstavený don Pascual Chávez v *Hesle* v roku 2012,³⁵ nepochybne sa budeme musieť „postaviť zoči-voči vlkom, ktorí chcú zničiť stádo: indiferentnosť, etický relativizmus, konzumizmus, ktorý ničí hodnotu vecí a skúseností, faľšné ideológie“ a ďalšie veci, ktoré naozaj zraňujú a sú skutočným násilím.

Verím, že toto posolstvo je dnes rovnako aktuálne ako v čase, keď ho dostal Janko (naš budúci don Bosco, otec a učiteľ).

To „nie bitkou“ je „absolútne nie“. Je veľmi jasné a je to jediná oprava – takmer by sme mohli povedať výčitka –, ktorú Ján Bosco dostáva v sne. A predovšetkým je to pre nás istota, veľká istota, že cesta moci a násilia nevedie správnym smerom našu

³⁴ MOTTO, F.: o. c., 7.

³⁵ POROV, CHÁVEZ, P.: *Poznávajme a nasledujme dona Bosca. Komentár k Heslu 2012*. In: *ACG 412* (2012), 3 – 39.

charizmu. „Bitka“ zo sna môže mať dnes tisíc podôb; v skutočnosti ma zaujalo čítanie, uvažovanie a špecifikácia mnohých viac či menej rafinovaných foriem násilia, ktoré nás obklopujú a ktoré treba vykázat' z nášho výchovno-pastoračného horizontu a z nášho charizmatického sveta.

„**Nie bitkou**“ znamená vedome bojovať bez ospravedlnenia proti všetkým druhom násilia:

- *Fyzické násilie*, ktoré poškodzuje telo (strkanie, kopanie, fac-kovanie, zatlačanie do kúta alebo ochromenie, hádzanie pred-metov).

- *Psychické a verbálne násilie*, ktoré poškodzuje sebaúctu. To násilie, ktoré uráža a diskvalifikuje, izoluje, monitoruje a kontroluje bez rešpektu. To násilie a psychické zneužívanie, ktoré vyvoláva u niektorých ľudí pocit, že zo seba nikdy nedajú dosť; to násilie, ktoré spôsobuje, že sa ľudia vždy považujú za iných a chybných, dokonca za nezrelých pre to, čo si úprimne myslia; to násilie a zneužívanie zo strany tých, ktorí sa o druhého zaují-majú len vtedy, keď z neho chcú profitovať.

- *Afektívno-sexuálne násilie*, ktoré zraňuje telo, srdce a naj-hlbšie city; zanecháva nezmazateľné stopy bolesti a môže sa prejavovať slovne alebo písomne, pohľadmi či znakmi označ-ujúcimi obscénnosť, obťažovanie, šikanovanie, dokonca zneuží-vanie.

- *Ekonomické násilie*, keď sa zadržávajú, spreneverujú, kradnú peniaze, ktoré sú vaše alebo sa majú použiť na konanie dobra.

- *Násilie je aj kybernetické násilie*, „kyberšikana“ s obťažova-ním vykonávaným prostredníctvom internetu, webových stránok, blogov, textovými alebo e-mailovými správami či videami.

- *Násilie, ktoré pramení zo sociálneho vylúčenia*, keď sú ľudia, študenti, tínedžeri vylúčení alebo verejne ponižovaní, bez akej-koľvek úcty.

Násilie charakterizované zlým zaobchádzaním, slovesami ako vyhrážať sa, manipulovať, znehodnocovať, popierať, spochybňovať, ponížovať, urážať, diskvalifikovať, zosmiešňovať, prejavovať ľahostajnosť.

Niet pochyb o tom, že charizmaticky disponujeme protilátkou na tieto život poškodzujúce situácie. Toto je pastoračná genialita dona Bosca: „Keď na druhej strane pripomeniem, že Máriin zásah v prvom sne Jána Bosca bol tým, čo na začiatku nakonfigurovalo tú ‚apoštolskú genialitu‘, ktorá nás v Cirkvi charakterizuje, pozývam vás, aby sme našu spoločnú reflexiu zamerali na projekt, ktorý charakterizuje našu pastoračnú genialitu – preventívny systém.“³⁶

3.7 ONA, Pani: Učiteľka a Matka

Pani zo sna sa predstavuje ako Učiteľka a Matka. Je matkou oboch: majestátneho Pána zo sna i samotného Janka; matkou – dovoľte mi parafrázovať –, ktorá ho berie za ruku a hovorí mu:

„Pozri sa“:

aké dôležité je, aby sme sa vedeli pozeráť, a aké vážne je, keď nedokážeme „vidieť“ mladých v ich realite, v tom, čím sú; keď nedokážeme vidieť to, čo je v nich najautentickejšie, a to, čo je v nich a v ich živote najtragickejšie a najbolestnejšie. „Pozri sa“ je prvé slovo, ktoré hovorí „vznešená žena, odetá do žiarivého pláštá, akoby bol samá jagavá hviezda“.

Bez toho, aby som chcel príliš „interpretovať“ jedno sloveso, zdá sa mi, že je tu „predobraz“ toho, čo bude v skutočnosti cesta, po ktorej bude musieť kráčať náš otec, tvorená predovšetkým *skúsenostným* poznaním. Zamyslime sa nad tým, ako veľmi v živote dona Bosca záleží na

³⁶ VIGANÒ, E.: *Lettere circolari di don Egidio Viganò ai salesiani*, vol. 1, Rím, Direzione Generale Opere Don Bosco, 1996, s. 31.

očiach... Práve to, čo *vidí*, keď príde do Turína - alebo skôr to, čo mu pomáha vidieť Cafasso -, dáva zrod nášmu poslaniu. V tom, *ako vidí* každého chlapca (spomeňme si na prvé stretnutia v životopisoch, ktoré píše), je začiatok, ktorý je ako zázrak, a naň nadväzuje všetko ostatné, či už ide o Savia, Magoneho, Cagliariu, Ruu... V múzeu v Chieri je socha, ktorá predstavuje oči a pohľady dona Bosca a ktorá zostala pri jeho oltári v roku 1988. V jeho pohľade je niečo jedinečné. Nemenej originálne a jedinečné je to „pozri sa“, ktoré vyslovila Pani.

Práve pri „pozri sa“ možno nájsť výslovný odkaz na slovo, ktoré je pre nás také zásadné, a to *asistencia*. A všetci vieme, aká je dôležitá.

Moja pozornosť sa však veľmi nevzdáľuje od lúky snov v Becchi, pretože v skutočnosti bez toho, aby si to Janko uvedomoval, bude sa formovať prostredníctvom *skúsenosti*: bude sa učiť zo života, najmä vo chvíľach extrémnych ťažkostí a únavy.

Pozeranie vedie človeka k decentralizácii, k uchopeniu niečoho, čo presahuje vlastný horizont a prekonáva vlastnú predstavivosť a čo sa stáva pozvaním, výzvou, provokáciou, apelom a sprievodcom. Vyžaduje si totiž plné a úplné zapojenie, prostredníctvom ktorého Ján urobí pre deti všetko, čo je v jeho silách. Odtiaľto pochádza aj chápanie dôležitosti *prostredia* v celej saleziánskej pedagogike.

Nič sa tým neuberá z nevyhnutnej starostlivosti o vnútorný pokoj a ticho. Sme povolání pozdvihnúť svoj pohľad, keď ho upierame na Božie tajomstvo aj keď prechádzame okolo človeka, ktorý „zostupoval z Jeruzalema do Jericha a padol do rúk zbojníkov“ (Lk 10, 30). A práve toto vždy charakterizovalo osobu dona Bosca, od detstva až do konca jeho života.

„Bud“:

bud' pokorným, statočným a silným, pretože je potrebná jednoduchosť tvárou v tvár toľkej arogancii; statočnosť voči toľkým veciam, ktorým musí človek v živote čeliť; a tá sila, ktorá je odolnosťou, teda schopnosťou nedať sa odradiť, nedať si „zviazať ruky“, keď sa zdá, že niečo nedokážeme.

Je zaujímavé, že práve *udalosti* (skúsenosti), ktoré mu Prozreteľnosť (Mária) stavia do cesty, robia Jána „mier-
nym“ (pokorným, statočným a silným). Napríklad keď je matka Margita nejaký čas po sne, vo februári 1828 (a to mal len dvanásť rokov), nútená poslať ho preč z domu pre nehody s Antonom. Večer Ján prichádza na statok Moglia, kde ho privítajú skôr zo súcitu než zo skutočnej potreby – v zime sa totiž robotníci nehľadajú. V každom prípade je statok dosť ďaleko, ale zároveň celkom blízko Moncuca, kde pôsobí jeden z najlepších farrárov, akých Turínska diecéza mala, a to don Francesco Cottino (o ktorom naša saleziánska literatúra stále hovorí len veľmi málo). S ním sa Ján stretáva každú nedeľu. Je to prvé stretnutie „tvárou v tvár“, prvé stretnutie so skutočným sprievodcom pre Jána. Tak sa obdobie, ktoré malo byť len smutné a temné, stáva veľmi dôležitou príležitosťou pre jeho cestu. Ďalej už vieme, že 3. novembra 1829 ho strýko Michal odvedie späť k rodine do Becchi a že 5. novembra sa Ján stretne s donom Calossom, ktorý sa vracia z ľudových misii v Buttigliere.

Považujem preto za veľmi dôležité zdôrazniť neveriteľné smerovanie – sprevádzanie Prozreteľnosti. Ján jej odpovedá tým, že sa do nej slobodne zapája. Avšak *udalosti* a osoby, ktoré nasledujú jedna za druhou v správnom čase, sú architektmi toho „pokorného, statočného a silného“, nevyhnutného pre poslanie, ktoré v ňom medzitým čoraz viac dozrieva.

Je teda zrejmé *prvenstvo milosti*, ktorá sa vzťahuje predovšetkým na nás, ak sme schopní dať sa formovať. Stáva sa tak plodnou pre poslanie až do tej miery, že už neexistujú žiadne obmedzenia alebo ťažkosti, ktoré by bránili rastu smerom k tej plnosti života, ktorou je svätosť, bez ohľadu na kontext, hoc aj ten najnáročnejší.

Samozrejme, toto všetko nás nezabavuje snahy vynaložiť celé úsilie na zlepšenie situácie a prekonanie nespravodlivosti. V skutočnosti sa don Bosco „spojí“ s Prozreteľnosťou bez toho, aby obmedzil svoje úsilie, stretnutia, vypracovanie pracovných zmlúv na ochranu mladých učňov, ktorí boli návštevníkmi prvého oratória. Predovšetkým im však don Bosco *neberie nebo!* Naznačuje, že vždy existuje „viac“, vyšší cieľ, ku ktorému môžu mať všetci prístup.

Podobnú lekciu naznačila aj svätá Matka Terézia z Kalkaty svojím „zbytočným“ obdarúvaním umierajúcich z Kalkaty. Na plagáte, ktorý vlastnoručne napísala a zavesila vo svojej izbe na začiatku svojho nového života pre najchudobnejších z chudobných, mala okrem iného čierne na bielom tieto slová: „Da mihi animas cetera tolle.“

„*A bud'te trpezliví*“, teda dajme všetkému čas a nechajme Boha byť Bohom.

4. SEN, KTORÝ PODNECUJE K SNÍVANIU

Drahí členovia saleziánskej rodiny, nemôžem ukončiť svoj *Komentár k Heslu* bez toho, aby som nevyjadril mnohé sny, ktoré nosím v srdci pre mladých a pre nás. Možno ich stotožniť s túžbou pokračovať v raste charizmatickej vernosti; alebo s túžbou a pokojnou provokáciou tvárou v tvár zmenám, ktoré sú

pre nás ťažké, s prejavmi odporu, ktoré môžu udusiť živý oheň našej charizmy. Alebo s pohnútkami, ktoré chcú pretaviť do reality ten istý sen dona Bosca, ale o dvesto rokov neskôr!

Delím sa s vami o ne v nádeji, že ktokoľvek ma bude čítať kdekoľvek v rozľahlom saleziánskom svete, pocíti, že niečo z toho, čo je tu napísané, je určené aj jemu. Zdá sa mi, že ide o niektoré konkrétne prvky na uskutočnenie sna z deviatich rokov:

1. Don Bosco nám počas celého svojho života ukazoval, že len autentické vzťahy premieňajú a zachraňujú. Pápež František nám hovorí to isté: „Nestačí teda mať štruktúry, ak sa v nich nerozvíjajú autentické vzťahy; práve kvalita týchto vzťahov v skutočnosti evanjelizuje.“³⁷ Preto vyjadrujem túžbu, aby každý dom našej saleziánskej rodiny vo svete bol alebo sa stal skutočne výchovným priestorom, priestorom rešpektujúcich vzťahov, priestorom, ktorý pomáha zdravo rásť. V tomto môžeme a musíme niečo zmeniť, pretože autentické vzťahy sú na začiatku našej charizmy, na začiatku stretnutia s Bartolomejom Garellim, na začiatku povolania samotného dona Bosca.

2. Každé rozhodnutie, ktoré don Bosco urobil, bolo súčasťou väčšieho plánu – Božieho plánu pre neho. Preto žiadne rozhodnutie nebolo pre dona Bosca povrchné alebo triviálne. Jeho sen nebol anekdotou z jeho života alebo jednoduchou udalosťou, ale odpoveďou na povolanie, voľbou, cestou, životným programom, ktorý sa formoval priebežne s jeho životom. Snívam teda o tom, aby každý salezián, každý člen Rodiny dona Bosca pocítil, že na základe povolania a voľby je nepohodlný a na vlastnej koži zakúsil bolesť, únavu a vyčerpanosť mnohých rodín a mnohých mladých, ktorí každý deň bojujú o prežitie alebo o trochu dôstojnejší život. A nech sa nikto z nás neznižuje na pasívneho alebo ľahostajného diváka bolesti a utrpenia mnohých mladých.

³⁷ SINODO DEI VESCOVI: *I giovani, la fede e il discernimento vocazionale. Documento finale*. Elledici: Turín 2018, č. 128.

3. „Úplne prvý sen, stvoriteľský sen Boha, nášho Otca, predchádza a sprevádza život všetkých jeho detí.“³⁸ Náš *Boh má sen pre každého z nás, pre každého z našich mladých*, projekt, ktorý pre nás vymyslel, „navrhol“ sám Boh. Tajomstvo vytúženého šťastia každého z nás bude spočívať práve v objavení zhody a stretnutia týchto dvoch snov: *nášho a Božieho* a v pochopení, aký je Boží sen pre každého z nás. Predovšetkým to znamená uvedomiť si, že Pán nám dal život, pretože nás miluje, a to nad rámec toho, čo sme, vrátane našich obmedzení. Musíme teda veriť, že náš Boh chce v každom z nás urobiť veľké veci! Všetci sme vzácní, máme veľkú hodnotu, pretože bez kohokoľvek z nás bude svetu a Cirkvi niečo chýbať. V skutočnosti tu budú ľudia, ktorých môžem milovať len ja, slová, ktoré môžem povedať len ja, a chvíle, o ktoré sa môžem podeliť len ja.

4. A bez snov niet života. Pre ľudské bytosti, pre nás všetkých snívať znamená plánovať seba samého, mať ideál, zmysel života. Najväčšou chudobou mladých ľudí je zabrániť im snívať, pripraviť ich o sny alebo im vnucovať vymyslené sny. Každý z nás je Božím snom. Je dôležité objaviť, aký je ten môj, aký sen má pre mňa Boh. A musíme sa ho snažiť rozvíjať, realizovať, pretože z neho vychádza naše šťastie a šťastie našich bratov a sestier.

Spomíname si, ako don Bosco plakal od dojatia a radosti, keď v ten deň 16. mája 1887 „videl uskutočnený“ sen, ktorý určoval jeho život, jeho povolanie, jeho poslanie.

5. Boh robí veľké veci s „jednoduchými nástrojmi“ a hovorí k nám mnohými spôsobmi, aj v hĺbke nášho srdca, prostredníctvom pocitov, ktoré nami hýbu, prostredníctvom Božieho slova prijatého s vierou, prehĺbeného s trpezlivosťou, zvnútorneného s láskou, nasledovaného s dôverou. Pomôžme sebe a našim chlapcom, dievčatám a mladým ľuďom načúvať vlastnému srdcu, dešifrovať ich vnútorné hnutia, dať hlas tomu, čo sa

³⁸ FRANTIŠEK: *Christus vivit. Posynodálna apoštolská exhortácia mladým a celému Božiemu ľudu*. SSV: Trnava 2019, č. 194.

v nich a v nás odohráva, rozpoznať, ktoré znamenia či „sny“ odhaľujú Boží hlas a ktoré sú, naopak, výsledkom nesprávnych rozhodnutí.

6. „Zápasy a slabosti mladých nám pomáhajú byť lepšími, ich otázky sú pre nás výzvou, ich pochybnosti sa pýtajú na kvalitu našej viery. Ich kritika je pre nás tiež potrebná, pretože neraz cez ňu počujeme hlas Pána, ktorý nás žiada o obrátenie srdca a obnovu štruktúr.“³⁹ Autentický vychovávateľ vie rozumne a trpezlivo objaviť, čo v sebe nosí každý mladý človek, a ako taký bude konať s porozumením a láskou, usilujúc sa o to, aby bol milovaný.⁴⁰ Snívam a želám si, aby som sa každý deň v každom saleziánskom dome na svete stretával so saleziánmi a laikmi, ktorí veria v zázrak, ktorý má moc vykonať saleziánska výchova a evanjelizácia.

7. Žiť ľudsky znamená „stať sa“, realizovať sa, tešiť sa z plodných výsledkov trpezlivých procesov, ktorými Boh pôsobí a zasahuje do nášho života. Ako veľmi túžim po tom, aby sa naše výchovné nadšenie podobalo nadšeniu dona Bosca, „otca saleziánskej láskavosti“, aby sa vo všetkých našich prítomnostiach vo svete mohli chlapi a dievčatá stretávať nielen s vyškolenými odborníkmi, ale aj s pravými vychovávateľmi, bratmi, priateľmi, otcami a matkami.

8. Don Bosco, *ante litteram* „kňaz ulice“, sa v tomto úsilí doslova strávil. Saleziáni (a tí, ktorí sa inšpirujú donom Boscom) sú skutočne „synmi snívajúceho o budúcnosti“, ale o budúcnosti, ktorá sa buduje v dôvere v Boha a v každodennom ponorení sa a práci v živote mladých ľudí uprostred ťažkostí a neistôt každého dňa.⁴¹ A práve preto je stretnutie s *Pánom života* pomocou pre každého mladého človeka, aby objavil svoj sen, Boží sen v každom z nich, a podpora na ceste k jeho naplneniu tým

³⁹ SINODO DEI VESCOVI: *I giovani... o. c.*, č. 116.

⁴⁰ Porov. 23. GK: *Vychovávať mladých k viere*. Rím 1990, č. 99.

⁴¹ Porov. MOTTO, F.: *o. c.* 14.

najcennejším darom, ktorý môžeme mladým ľuďom ponúknuť. Ako veľmi túžim po tom, aby sa to uskutočnilo vo všetkých našich domoch.

9. Ako srdce dona Bosca bilo v každom okamihu, aj my, „presvedčení, že každý mladý človek nosí vo svojom srdci vpísanú túžbu po Bohu, sme povolaní ponúkať príležitosti na stretnutie s Ježišom, zdrojom života a radosti pre každého mladého človeka“.⁴² Don Bosco nemohol strpieť, aby v jeho domoch jeho synovia a dcéry neponúkali chlapcom, dievčatám, dospievajúcim a mladým – aj v tej slobode, s akou dnes vychovávame k viere v najrôznejších kontextoch – stretnutie s Ježišom. Aj dnes sme povolaní dať ho spoznať, objaviť, ako fascinuje každého človeka, a pomôcť mladým iných náboženstiev, aby sa stali dobrými veriacimi na základe svojej viery a ideálov. Snívam o tom, aby sa to stalo skutočnosťou vo všetkých saleziánskych domoch na celom svete.

10. „Všade sa saleziánske dielo musí zameriavať na najchudobnejších a najnúdznejších mladých v spoločnosti a musí používať tisíce prostriedkov, ktoré dobročinná láska inšpiruje a predchádza. Don Bosco plakal, keď videl, že vyrastá toľko skazenej a neveriacej mládeže; a želal si, aby mohol rozšíriť svoju starostlivosť – bdieť, napomínať, poučovať slovom, predchádzať – na všetku mládež sveta. (...) Preto pri prijímaní nových ustanovizní dával prednosť tým miestam, kde bola mládež pokazená zanedbaním.“⁴³ Naozaj snívam o tom, že jedného dňa uvidím celú Saleziánsku kongregáciu s rovnakou oddanosťou, akú mal don Bosco voči svojim najchudobnejším chlapcom. Snívam o tom, že uvidím každého môjho spolubrata, ako s radosťou dáva svoj život v prospech tých najchudobnejších. V mnohých prípadoch sa to už deje. Snívam o tom, že každý

⁴² SALA, R.: *Il sogno dei nove anni. Redazione, storia, criteri di lettura.* In: «Note di pastorale giovanile» 5 (2020), 21.

⁴³ RINALDI, F.: *Il sac. Filippo Rinaldi ai Cooperatori ed alle Cooperatrici Salesiane. Un'altra data memoranda.* In: BS Anno XLIX, 1 (január 1925), 6.

z našich domov bude naplnený tou „vôňou oviec“, o ktorej dnes hovorí pápež František pre každého volaného k apoštolskému povolaniu. A želám si to aj pre celú našu saleziánsku rodinu: nikto by sa nemal cítiť vylúčený z tohto povolania.

11. „Jánov život pred kňazskou vysviackou je naozaj majstrovským dielom cesty povolania.“⁴⁴ Pápež František v príhovore k mladým o povolaní hovorí: „Ja som misiou na tejto zemi, a preto som na tomto svete. V dôsledku toho musíme brať do úvahy, že každá pastorácia sa týka povolania, každá formácia sa týka povolania a každá duchovnosť sa týka povolania.“⁴⁵ Tak, ako to vždy robil don Bosco, aj ja považujem za svoju povinnosť pomáhať každému mladému človeku vo všetkých našich ponukách, aby objavil, čo od neho očakáva Boh, aby mal ideály, vďaka ktorým bude „lietať vysoko“, aby dal zo seba to najlepšie a túžil prežívať život ako dávanie a darovanie.

12. Mária žiari tým, že je Matkou a Ochrankyňou. Keď ako veľmi mladá prijala anjelovo zvestovanie, nezdržiavala sa kladením otázok. Keď súhlasila a povedala „áno“, dala do stávky všetko a riskovala všetko. Keď ju jej príbuzná potrebovala, odložila svoje plány a potreby a bez meškania sa vydala na cestu. Keď ju zasiahla bolesť jej syna, bola tou silnou ženou, ktorá ho podporovala a sprevádzala až do konca. Ona, ktorá je Matkou a Učiteľkou, hľadá na svet mladých, čo ju hľadajú, hoci je na ceste veľa hluku a tmy; hovorí v tichu a udržiava svetlo nádeje.⁴⁶ Úprimne snívam o tom, že vo vernosti donovi Boscovi dosiahneme, aby si naši chlapci, dievčatá a mladí zamilovali túto Matku rovnako ako on, pretože „Panna Mária je pre dona Bosca všetkým; a salezián, ktorý si chce osvojiť ducha zakladateľa, musí ho v tejto úcte napodobňovať“.⁴⁷

⁴⁴ VIGANÒ, E.: *Lettere circolari di don Egidio Viganò ai salesiani*, vol. 2, Rím, Direzione Generale Opere Don Bosco, 1996, s. 589.

⁴⁵ FRANTIŠEK: *Christus vivit*, č. 254.

⁴⁶ POPOV. FRANTIŠEK: *o. c.*, 43 – 48, 298.

⁴⁷ ZIGGIOTTI, R.: *o. c.*, 264.

5. OD SNA Z DEVIATICH ROKOV K OLTÁRU SÍZ

Dostal som sa k záveru tohto *Komentára*. Mohol by som dodať viac, ale verím, že to, čo som napísal, môže zasiahnuť srdce každého. Už to by bola dobrá správa.

Chcem vás len jednoducho pozvať, aby ste sa na chvíľu zvnútorňovali a rozjímali nad týmto textom zo *Životopisných pamätí*, ktorý v niekoľkých riadkoch opisuje, čo cítil don Bosco, keď prelieval hojné slzy pred oltárom Panny Márie Pomocnice kresťanov v Bazilike Najsvätejšieho Srdca Ježišovho niekoľko dní po jeho konsekrácii.

V tých chvíľach don Bosco videl svoju matku Margitu a počul jej hlas, komentáre svojich súrodencov a starej mamy, ktorí hodnotili sen, dokonca ho spochybňovali. Práve tam, v tej chvíli, o šesťdesiatdva rokov neskôr, pochopil všetko, ako to predpovedala Učiteľka.

Toto rozprávanie ma zakaždým dojme, a práve preto vás pozývam, aby ste si ho znovu prečítali a sami nad ním meditovali. Ešte raz.

„Nie menej ako pätnásťkrát sa počas božskej obety – pomenávajú *Životopisné pamäti* – zastavil, zachvátený silným dojatím a roniac slzy. Viglietti, ktorý mu asistoval, ho musel z času na čas vyrušiť, aby mohol pokračovať.

(Keď sa ho spýtali), čo vyvolalo také dojatie, odpovedal: ‚Živo sa mi pred očami vybavila scéna z prvého sna z deviatich rokov. Celkom jasne som videl a počul svoju matku a bratov, ako sa dohadujú, čo ten sen znamená...‘

V tom sne mu Panna Mária povedala: ‚Časom všetko pochopíš.‘ Od toho dňa uplynulo šesťdesiatdva rokov tvrdej práce, obetí a bojov, keď mu náhly záblesk odhalil pri dobudovaní Kostola Najsvätejšieho Srdca v Ríme zavŕšenie poslania, ktoré tajomne poznačilo začiatok jeho života.“⁴⁸

⁴⁸ MB XVIII, 341.

Naozaj verím, že Mária Pomocnica kresťanov je aj dnes skutočnou matkou a učiteľkou pre celú našu Rodinu. Som presvedčený, že prorocké slová prvého sna, ktoré vyslovil Pán Ježiš a Mária, sú naďalej skutočnosťou na všetkých miestach, kde sa zakorenila charizma nášho otca, dar Ducha. A som si istý, že v každom dome, odhliadnuc od našej práce a úsilia, sa môže uplatniť to, čo don Bosco povedal o svätyni na Valdoccu:

„Každá tehla je milosťou Márie Pomocnice; nič sme neurobili bez jej priameho zásahu; ona postavila svoj dom, vec v našich očiach obdivuhodná.“

Nech nás ona, Nepoškrvená a Pomocnica kresťanov, aj naďalej všetkých vedie za ruku. Amen.

Turín-Valdocco 8. decembra 2023

don Ángel Kard. Fernández Artime SDB
hlavný predstavený

Obsah

Úvod	3
1. „Mal som sen...“ veľmi zvláštny sen	5
2. Sen, na ktorý sa odvolávajú všetci hlavní predstavení .	9
3. Prorocký sen: vzácny klenot charizmy Rodiny dona Bosca	17
3.1 Pri pohľade na sen	18
3.2 Mladí, protagonisti sna.....	20
3.3 ... kde je jasné povolanie	21
3.4 A ona, Mária, navždy poznačí Jankov sen a život dona Bosca	22
3.5 Učenlivý voči Duchu, dôverujúci Prozreteľnosti	24
3.6 Ale „nie bitkou“. Umenie láskavosti a výchovnej trpezlivosti	26
3.7 ONA, Pani: Učiteľka a Matka	28
4. Sen, ktorý podnecuje k snívaniu	31
5. Od sna z deviatich rokov k oltáru sĺz	37

Ángel Kard. Fernández Artime

**SEN, KTORÝ PODNECUJE
K SNÍVANIU**

(Srdce, ktoré mení „vlkov“ na „baránkov“)

Komentár k Heslu na rok 2024

Vydalo Vydavateľstvo DON BOSCO,
Miletičova 7, 821 08 Bratislava 2,
v roku 2024.

www.donbosco.sk
donbosco@donbosco.sk

Jazyková úprava Adriana Reguliová
Sadzba Vydavateľstvo DON BOSCO